

Koprivnica i opus Frana Galovića

Zobec, Patricia

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:022667>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

**SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET**

PATRICIA ZOBEC

KOPRIVNICA I OPUS FRANA GALOVIĆA

ZAVRŠNI RAD

Pula, 2021.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

PATRICIA ZOBEC
0303079246

KOPRIVNICA I OPUS FRANA GALOVIĆA

Završni rad

Prediplomski studij: Hrvatski jezik i književnost i latinski jezik i rimska književnost

Predmet: Moderna hrvatska književnost

Mentor: doc. dr. sc. Boris Koroman

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidat za prvopristupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno prepisan iz kojeg necitiranog rada, te da niti jedan dio rada krši bilo koja autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio Završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi na javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Život Frana Galovića	2
2.1. <i>Gorice</i> Frana Galovića	4
2.2. Slikarstvo Frana Galovića.....	6
2.3. Pisma Frana Galovića	9
3. Utjecaj Frana Galovića na hrvatsku modernu književnost.....	12
3.1. Stvaralaštvo Frana Galovića	13
3.2. <i>Z mojih bregov</i>	15
3.3. Galovićeve crne misli i pogled na svijet.....	19
4. Koprivnica i Fran Galović	22
4.1. Galovićeve jeseni	23
5. Zaključak.....	24
6. Sažetak	25
7. Literatura	27

1. Uvod

Ime Fran Galović Koprivnici je vrlo poznato. Jedan od poznatijih pisaca moderne rođen je nedaleko od Koprivnice, u selu Peteranec. Svojim djelima i stvaralaštvom Koprivnici je ostavio veliki broj uspomena i sjećanja na sebe. Ideja za ovaj rad proizašla je iz želje da se pokažu sva Galovićeva književna djela koja su nastala u podnožju Bilogore, Peterancu pa i u samoj Koprivnici te da se pokaže koliki je utjecaj Fran Galović ostavio na grad i ljude u njemu.

Kako bih što bolje prikazala povezanost Koprivnice i Frana Galovića, odlučila sam u ovom završnom radu, kroz razgovore sa starijim stanovništvom njegovog rodnog kraja i dostupnom literaturom, krenuti od njegovih samih početaka, odnosno s njegovim životom u rodnom selu Peteranec, opisujući njegov život tamo sve do njegova odlaska na studij u Zagreb. Dotaknut ću se njegovih *gorica* u kojima su nastale i neke od njegovih najpoznatijih pjesama tako što ću opisati zavičaj koji mu je davao inspiraciju za pisanje, ali i slikanje. Zbog toga ću jedno poglavlje odvojiti kako bih napisala ono najvažnije o njegovu slikarstvu što sam pronašla u odgovarajućoj literaturi. Na kraju ću poseban značaj posvetiti njegovim pismima preko kojih sam, čitanjem samih, saznala mnogo o njegovom životu i koja su mi pomogla da razumijem njegov način razmišljanja. Čitanje njegovih pisama me vodilo kroz veći dio rada.

U glavnom djelu rada pisat ću o hrvatskoj moderni u kojoj je djelovao Fran Galović. Opisat ću književni pravac i navesti njegove najvažnije karakteristike koje su povezane s Galovićem. Interpretirat ću njegova djela tako da ih povežem s književnim pravcem te da prikažem književnu problematiku tog vremena.

U četvrtom dijelu dotaknut ću se ponajviše *Galovićevih jeseni* koje se svake godine obilježavaju u Koprivnici i *Galovićevih leta* koja se obilježavaju u Peterancu te opisati događanja na tim manifestacijama i na koje se sve načine ljudi prisjećaju Frana Galovića.

2. Život Frana Galovića

Fran Galović rođen je 19. srpnja 1887. godine u Peterancu, malom selu u blizini Koprivnice, a umro je 26. listopada 1914. godine u Radenkoviću u Republici Srbiji. Rođen je u istoj ulici gdje je rođen Tomo Blažek¹. Prezime Galović u Peterancu je jedno od najčešćih uz prezime Blažek. Njegova rodna kuća rušena je do temelja kada je imao jedanaest godina te je sagrađena nova kuća na kojoj je bila spomen-ploča s natpisom:

U OVOJ SE KUĆI RODIO
FRAN GALOVIĆ
HRVATSKI KNJIŽEVNIK
*19.SRPNJA 1887.
†26.LISTOPADA 1914.
POSTAVILA PRINOSIMA
NJEGOVIH ŠTOVATELJA
1931.
HRVATSKA KNJIŽNICA
I ČITAONICA
U PETERANCU

Nažalost, prije nekoliko godina i ta je kuća srušena. U kući su se mogle pronaći slike Frana Galovića od njegove treće godine pa sve do slika kada je služio u vojsci, ali nažalost ne zna se gdje su slike danas. Galovićev otac bio je razmjerno bogat; bavio se vinogradarstvom otkud i potječe Galovićeva ljubav prema *goricama*. Galović je bio sin jedinac te su mu roditelji mogli pružiti bezbrižno djetinjstvo u to vrijeme. Osnovnu školu pohađao je u rodnom selu Peteranec dok je gimnaziju i fakultet pohađao u Zagrebu, gdje je stanovao kod svog strica Josipa. Obitelj Galović bila je poznata u selu po svojoj škrtosti. Neki ljudi i godinama nakon smrti Frana Galovića spominju tu škrtost, ali isto tako se mogu čuti samo riječi hvale vezane za našeg pisca. U knjizi Ive Ladike navodi se kako mnogi stariji i danas govore da su od svojih roditelja, baka i djedova čuli kako je Fran bio jako marljiv što se tiče pomaganja oko poljoprivrede, ali isto tako da je još u osnovnoj školi volio puno čitati te su ljudi iz sela uvijek govorili kako će baš

---

¹ Hrvatski pjesnik, ilirac (Peteranec, 7.3.1807 – Varaždin, 21.2.1846.)

on jednog dana raditi kao profesor². Što se tiče Franove majke, bila je brižna žena koja je obavljala sve manje poslove oko kuće, oko blaga i u samoj kući, odnosno imala je posao domaćice. Umrla je negdje oko 1929. godine od karcinoma na grudima. Fran Galović pohađao je fakultet u Zagrebu gdje je studirao slavistiku, ali također je četvrti semestar svog studiranja proveo u Pragu (1908.) zbog sudjelovanja u poznatom đlačkom štrajku koji se dogodio u ljetnom semestru akademske godine 1907./1908. najviše zbog bana Raucha, ali i povrjeđivanja sveučilišnih prava. Na internetskoj stranici *frangalovic.net*³ mogu se pronaći njegova pisma u kojima je opisao svoje dojmove:

„ Iza dugačkih, jednoličnih i do za Boga dosadnih madžarskih ravnic, iza „carskog“, -praterskog Beča – pojavio se pred našim izmučenim, neispavanim i „lokomotivskim“ dimom napunjenim očima grad, željkovani grad naših prognaničkih čežnji-u magli crnog, sodomskog i mutnog dima, težak i grozan kao prokleti Babilon..“

„Prag me – štono riječ – osvojio prvi dan. Simpatičniji je od Beča jer je slavenski i jer u njem nalazite vrlo malo – oficira! Danas istom osjećam neku čudnu i bolnu nostalgiju za tim zadimljenim gradom, za tom tobožnjom mekom naših realnih mislilaca. Simpatičan mi je taj grad jer je narodan, jer je eminentno češki...“

Nakon povratka iz Praga i završenog studija te učiteljavanja u Zagrebu, pridružio se liberalnom pravaškom pokretu te se početkom Prvog svjetskog rata našao na bojištu. Poginuo je već u prvim borbama u jesen 1914. godine u napadu na srpsku vojsku. Prema stranici *frangalovic.net* njegova smrt smatra se samoubojstvom zato što je nekoliko sati prije boja , 25. listopada 1914. godine poslao pismo svom prijatelju Milanu Ogrizoviću:

„Moj dragi,

još jednom Te pozdravljam. Jutro je i u 10 sati imamo da navalimo. Sunce je, nedjelja i divno, toplo jutro. Čovjek bi čisto želio umrijeti u ovako sunčan dan. Reci Sanctissimi, da se pomoli za upokoj moje duše, ako me više ne bude. Ljubi te

Tvoj Fran “(Galović, 2009.: 328)

---

² Ivo Ladika. *Zapisi o goricama Frana Galovića*. 1967.

³ Frangalovic.net nastao je u okviru projekta Digitalizacija zavičajne kulturne baštine, a cilj projekta je upoznati javnost s Franom Galovićem i njegovim djelima korištenjem suvremene tehnologije

Godine 1931. kada je postavljena spomen ploča na Franovu rodnu kuću, njegovi roditelji više nisu bili živi. Jedini živi rođak koji je svjedočio postavljanju spomen ploče bio je njegov stric Josip koji je gledao kroz prozor kuće i plakao. Danas je rod Frana Galovića potpuno izumro. Kako je on bio sin jedinac i nije imao braća i sestara, nakon smrti njegovih roditelja jedino je ostao njegov stric koji nikad nije stupio u brak niti imao djece tako da ne postoji ni daljnji rođak Frana Galovića. Danas u selu postoji prezime Galović, ali te obitelji nemaju nikakvih rodbinskih veza s pjesnikom.

2.1. Gorice Frana Galovića

Gorice su podravski naziv za vinograd kraj kojeg se nalazi *klet*, odnosno kućica u kojoj su se čuvale bačve vina u podrumu, a na katu su se nalazile sobe gdje je vlasnik mogao prenoćiti jer su *gorice* bile i do nekoliko kilometara udaljene od sela, najčešće na brijegu. Galovićeve *gorice* nalaze se podno Bilogore, u naselju Starigrad, udaljenom osam kilometara od Peteranca. Na tom dijelu Bilogore u to vrijeme puno je stanovnika Peteranca gradilo *kleti* zato što im je bio najbliži selu; tako je i Franova obitelj smjestila svoje *gorice*. Vlasnik Galovićeve *kleti* danas je Andrašek Nikola koji joj je sačuvao izvorni oblik i obnovio ju. Za vrijeme Galovića desna strana *kleti* bila je namijenjena za konje te je bila prizemnica dok je lijeva strana imala dvije prostorije; u donjem dijelu su bile komora⁴ i kuhinja, a na katu soba u kojoj je Fran slikao i najviše boravio za vrijeme zimskih dana jer je iz te sobe imao pogled na cijelu Koprivnicu.

Vani uz lijevu stranu *kleti* nalazi se poznato stablo kestena kojemu Fran Galović posvećuje pjesmu u svojoj zbirci *Z mojih bregov*. Nažalost, oko 1956.godine, tadašnji vlasnik Galovićeve *kleti* posjekao je stablo kestena što je mnoge ljude razljutilo i rastužilo i dovelo do toga da je novi vlasnik posadio novo stablo kestena. *Gorice* Frana Galovića nemaju samo utjecaj na vlasnika *gorica*, već i na stanovnike predgrađa Starigrad gdje se one nalaze. Kroz razgovor sa starijim stanovnicima Peteranca i Starigrada, koji su tu predaju čuli od svojih baka i djedova, doznajem

kako je *njihov Francek* često sjedio ispod stabla kestena i pjevao svoje pjesme, a neke od njih se i danas mogu čuti po ulicama i dvorištima Starigrada. Što se tiče stanovnika

---

⁴ Soba za spavanje u seljačkoj kući,

Starigrada, svi s ponosom govore o tome kako su njihovi stariji bili u dobrim odnosima s Franom Galovićem, što ukazuje na to kako se spomen Frana Galovića kao osobe, a ne samo pisca neće tako brzo zaboraviti.

Slika 2.1. *klet* Frana Galovića i *kostanj* ispred *kleti*⁵

Klet kojoj je danas vlasnik Nikola Andrašek uvijek je otvorena za „znatiželjne duše“. Vlasnik je u *kleti* pronašao i sačuvao nekoliko Galovićevih slika, neka pisma koje je Fran dobivao za vrijeme boravka u *goricama* kao i njegov pisajući stol. Iako to nije mnogo, ljudima iz Koprivnice i okolice dovoljno je da dođu posjetiti *klet* i taj poznati kesten ili kako ga je Fran zvao – *kostanj*. Mnogi ljudi, kaže Nikola, znaju doći do njegove *kleti* i izrecitirati prvih par stihova pjesme *Kostanj*:

Prijatelj moj stari, zakaj tak šumiš?

Kesno je i noć je, zakaj vre ne spiš?

(*Kostanj*) (Ladika, 1963.: 36)

---

⁵ Vlastiti izvor, slikano 18. kolovoza 2021. godine.

2.2. Slikarstvo Frana Galovića

Fran Galović, osim što je bio poznat po svom književnom stvaralaštvu, bio je i dobar slikar. Najviše je volio slikati u svojim *goricama*. Smatra se da je počeo slikati kao mladić, negdje istih godina kada je počeo i pisati (ne zna se točna godina kada je Fran počeo pisati). Njegov slikarski rad obuhvaća 53 crteža i akvarelnih skica. Ivo Ladika se u svojoj knjizi *Zapisi o goricama Frana Galovića* (1963.) osvrnuo na njegove slikarske radove koji su se nalazili u posebnom albumu koji je na naslovnoj strani imao dva ljubičasta cvijeta i rumeno sunce na zalazu koje je Fran nacrtao vodenim bojama.

„Novi vlasnici (Blažek ili potom Loborec) dozvolili su dr. Leandru Brozoviću, utemeljitelju Muzeja grada Koprivnice, da neke predmete koji su pripadali još Galovićima i koje je koristio Fran, odnese u muzej. Među ostalim, u kleti je bio i „skicenbuh“ (crtački blok) pun Galovićevih crteža. U bilježnici je bio i autoportret. Navodno je ova bilježnica bila poslije kod kipara Ivana Sabolića, također rođenog u Peterancu, koji je autor poprsja Frana Galovića postavljenog ispred galerije Sabolićevih skulptura u zgradi takozvane Kapetanije u Peterancu“⁶. Ivan Sabolić kasnije je album prosljedio Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Kroz čitnje djela Ive Ladike *Zapisi o goricama Frana Galovića* (1963.) u poglavlju Fran Galović – crtač zamjećuje se detaljno opisivanje slikarskog stvaralaštva. On dodaje da su se u albumu pretežno nalazili crteži Franovih scenografskih zamisli njegovih kazališnih djela kao što su *Mati* i *Tamara*, skice pejzaža i akvareli. Sve skice i crteže Fran Galović je uredno imenovao, a sami naslovi prikazuju misli šesnaestogodišnjeg Frana Galovića. (Ladika, 1963: 50)

---

⁶ <http://frangalovic.net/index.php?link=Stvaralastvo>, pristupljeno 19. kolovoza 2021. godine

slika 2.2. Poprsje Frana Galovića u Peterancu⁷

U poglavlju o Galovićevom likovnom opusu, Ivo Ladika dijeli njegove pejzaže na nekoliko tema. Najčešći su idealizirani i romantičarski pejzaži kao: *Mir*, *Večer u zimi*, *Seoska idila*, *Crkva na selu*, *Idila* i drugi koji opisuju kakav je pogled Fran Galović imao na svijet u mladenačkim godinama.

Osim romantičarskih pejzaža, Galović prikazuje more i primorski pejzaž: *Na moru*, *Primorski gradić*, *Ribari*, *Na obali* za koje se smatra da ih je kopirao po nekom predlošku jer nema zapisa da je Galović ikada bio na moru pa da je slikao ono što je tamo mogao vidjeti.

U nekim naslovima slika se može vidjeti Franova želja za mističnim temama koja će se kasnije proširiti i na njegove drame i prozu. Iz toga se može zaključiti da su ga te mračne preokupacije držale u mladenačkom dobu, a neki od naslova su: *Ulaz u groblje*, *Prikaza*, *Credo*. Slijedom navedenog, Galovića se smatralo *pjesnikom smrti* zbog njegovog morbidnog pogleda na svijet o kojem ćemo kasnije pisati više.

---

⁷ <http://frangalovic.net/index.php?link=Foto>, pristupljeno 19. kolovoza 2021.

Neke od slika prikazuju njegovo rano zanimanje za kazalište i svjetsku dramsku književnost, što se može zaključiti već iz naslova njegovih radova: *Lady Machbeth* (dvije slike), *Hamlet*, *Tosca* i još neke dramske scene. Zanimljivost vezana uz tu zbirku radova i Galovićevu dramu je da se na kraju zbirke nalaze neki radovi uz koje se ne veže datum, a koji su skice za njegove buduće knjige; među njima i tri varijante skica za njegovu dramu *Tamara*. (Ladika, 1963.: 50-51)

slika 2.2. autoportet Frana Galovića ⁸

---

⁸ <http://frangalovic.net/index.php?link=Stvaralastvo>, pristupljeno: 20. kolovoza 2021. godine.

2.3. Pisma Frana Galovića

Kako je Galović bio poznat po mnogočemu, tako je iza sebe ostavio i neka vrlo zanimljiva pisma koja nam otkrivaju više o njegovu životu. Pomnim isčitavanjem njegovih pisama može se puno toga doznati pa tako i opaziti da ih je najčešće pisao Juliju Benešiću⁹ i Milanu (Ljubi) Ogrizoviću¹⁰ u kojima je pisao o svom životu, odnosno što se zanimljivo događa kod njega. Juliju Benešiću svako je pismo započinjao sa „Carissime“, što bi se s latinskog moglo prevesti kao „najvoljeniji“ ili „najdraži“. Pisao mu je najčešće iz Peteranca dok je Julije bio u Zagrebu, a u pismima bi najčešće govorio o svojoj drami *Tamara*:

Peteranec, 31. srpnja 1907.

„... prvo i prvo ne ljuti se, što ti se nijesam dosada javio, jer sam morao operirati „Tamaru“, pa čim se „gospa“ malo oporave, poslat ću ih na „luftferenderung“ u stol poštovanog g. rektora...“ (Galović, 2009.: 313-314)

Imao je i smisla za humor, osobito u opisivanju Zagreba u svojim pismima Juliju Benešiću. Tako se iz njegovih pisama može vidjeti koliko je uživao u svom rodnom kraju, a koliko mu je Zagreb zbog mnogočega bio mrzak grad. Iako je često imao crne misli pa mu ni Peteranec ni *Gorice* nekada nisu predstavljale utočište, svejedno su u njemu budile posebnu ljubav koju prema Zagrebu nikada nije osjetio.

Peteranec, 31. srpnja 1907.

„...ovdje je vruće, dosadno, ali malo manje nego u Zagrebu, jer ne vidim tramvaja (ubio ga gromovni Perun!) i zrak je čišći, jer nema ovdje nijednoga „Domagojevca“¹¹ (očuvao nas od njih katolički Jahveh!) i jer vamo ne dopiru fanfara zvuci za svekatolički slet (raspršili ga svi hrvatski jeretici!)...“

Po pročitanim pismima može se zaključiti da je većina pisama koju je slao Juliju Benešiću bila poslovnog tipa, odnosno pisao bi o tome što se događa u hrvatskoj književnosti i politici, premda su bili jako dobri prijatelji. S druge strane Milanu

---

⁹ Hrvatski književnik, prevoditelj i jezikoslovac (Ilok 1.ožujka 1883.- 19. prosinca 1957.)

¹⁰ Hrvatski književnik i političar (Senj, 11. veljače 1887.-Zagreb, 25. kolovoza 1923.)

¹¹ Pripadnici hrvatskog društva akademskih građana katoličke organizacije

Ožegoviću i njegovoj ženi Ljubi, koju bi Fran u svakom pismu pozdravio i često ju oslovljavao sa *Sancitissima* (presveta), pisao je intimnija pisma iz Peteranca, Starigrada, Zagreba, ali i iz Siska gdje je bio u vojsci (Galović, 2009: 319). U pismima bi mu se obraćao s *Dragi prijatelju* ili *Dragi Vanja*. Njemu je i uputio svoje zadnje pismo prije smrti.

Što se tiče njegovog pisma Milanu Ožegoviću pisanog iz Starigrada 7. lipnja 1913. godine, odnosno iz njegovih *gorica*, spominje u njemu i svoju zbirku *Z mojih bregov* u nekoliko rečenica kao i svoju nagradu Matice hrvatske za djelo *Začarano ogledalo* i odgovor intendanta Treščeca o njegovom članku *Prilog procvatu hrvatske drame*.

Starigrad, 7. lipnja 1913.

„... Inače mi je dosuđena nagrada kod Matice, dr. Drechsler mi je to baš jučer javio. Kajkavski stihovi odmiču polako, osobito, kako sam došao ovamo, jer treba samo stati i gledati, pa je pjesma u – džepu...“ (Galović, 2009.:321)

Ni njegovi dani na bojištu nisu prošli bez pisama. U njima najviše piše o tome kako tamo provodi dane. Daju se naslutiti njegove crne misli, iako ih u pismima dobro prikriva. Piše o tome kako se brine o ranjenima, kako gradi dekunge, odnosno ratne rovove i kako se često seli iz jednog u drugi. U prvim svojim pismima prijatelju, Fran Galović imao je nade i volju za životom:

15. oktobra 1914.

„...Još sam živ, ma da i nisam zdrav. Ispila me memla od dekunga. Želio bih ne poginuti samo radi toga, da sve ovo iznesem, jer je svaki dojam dragocjen...“ (Galović, 2009.: 326-327)

No, kasnije se iz njegovih pisama može vidjeti kako mu počinje biti svejedno hoće li preživjeti u ratu i sve češće govori o tome kako ionako nema što izgubiti osim svoje književnosti (vlastiti izvor). U početku je pisao i o tome da radi na nekim novim djelima (spominjao je zamišljeni roman *Mrtva domovina* i kratke pjesme ili feljtone koje bi njegovi prijatelji poslali u novine), ali sve dužim boravkom na ratištu, to prestaje.

Sisak, 20. rujna 1914.

„ ...Upravo sam danas čuo za jedno desetak prijatelja, što padoše za zadnjih bitaka oko 13. o. mj. Mi ćemo dakle ispuniti praznine. Međutim, što Bog da, Šutim ja! Želio bih ostati na životu jedino radi nekih divnih literarnih doživljaja. Ali svejedno je. Kad pomisliš, da između jedne geološke formacije i druge treba i 20 milijuna godina, pa šta je onda sve ovo?!...“ (Galović, 2009.: 325)

3. Utjecaj Frana Galovića na hrvatsku modernu književnost

Moderna hrvatska književnost se kao pokret javlja 1897. do 1903. godine, dok se kao stil javlja 1892. i traje do 1914./1916. Najavila ju je novela Janka Leskovara *Misao na Vječnost* 1891. godine, a za stvarni početak uzima se objava Matoševe pripovijetke *Moć savjesti*, 1892. godine. Stvaralaštvo hrvatske moderne podijeljeno je u dvije faze:

Prva faza traje od 1897. do 1903. godine gdje autori pokušavaju spojiti tradiciju i moderno shvaćanje književnosti. Stoga se kao glavno obilježje javlja potpuna sloboda individualca. Dolazi do neposrednog dodira s europskim modernizmom pa se formiraju bečka i praška skupina. 1900. godine u Zagrebu je osnovano *Društvo hrvatskih književnika*.

Druga faza traje od 1903. gdje realisti završavaju svoj put; javlja se pobuna protiv malograđanske estetike i ljepote, protiv autoriteta i tradicije te se zahtjeva uočavanje i opisivanje kaotične slike svijeta i života, uranjanje u čovjekovu nutrinu i prodor u intimu koja se događa između sna i jave (prema: Šicel, 2005.)

„Neprestano naglašavanje potrebe za individualnošću, kao i potpunom slobodom stvaranja, kao bitna nit provlačila se kroz sve naše modernističke programe, nije bila nikakva književna teorija, već društveni aspekt razrješavanja pitanja svrhe književnosti: spoznaja da umjetnost treba odvojiti od politike te se osloboditi od odgojne, prosvjetiteljske funkcije književnosti.“ (Šicel, 2005: 51). U ovom djeliću teksta vidimo suprotstavljanje moderne realizmu, odnosno suprotstavljanje racionalnom načinu razmišljanja i pisanja po nekim određenim pravilima što se na kraju i postiglo.

Fran Galović poznat kao pjesnik, dramatičar, književnik, kritičar, slikar svrstan je u drugu generaciju hrvatskih modernista, ali isto tako njegova djela koja su nastala u njegovim posljednjim godinama smatraju se prijelazom prema avangardi. Fran Galović bio je pisac koji je pisao na svom dijalektu, odnosno pisao je na kajkavskom narječju te se zbog toga smatra začetnikom dijalektalne poezije u moderni. Neka najvažnija djela koja je napisao za vrijeme stvaranja u moderni su: zbirka pjesama *Z mojih bregov* (1948.), realistične pripovijetke *U sutonu* (1908.), *Nesreća* (1908.), *Genoveva* (1911.) i neke značajnije pripovijetke kao što su *Začarano ogledalo* (1913.) i *Ispovijed* (1914.), te drame *Pred smrt* (1916.) i *Marija Magdalena* (1912.).

Viktor Žmegač u poglavlju „Suvremenost kao vizija katastrofe“ u knjizi *Književni protusvjetovi* prepoznaje Galovićevu prozu *Ispovijed* kao primjer razvijene psihološke proze: „Osebujnom pripovijetkom *Ispovijed* autor je nadalje prodro u predjele duševne introspekcije, napose u oblikovni svijet vizija i halucinacija, osvajajući tlo koje se danas smatra domenom ekspresionizma. Po modernističkom je naboju taj tekst svakako istaknutiji od opsežne pripovijesti *Začarano ogledalo* (1913.), koja je svojim lirskim fantazmama dosad privlačila veću pozornost kritike.“ (Batušić, Kravar, Žmegač, 2001: 79)

3.1. Stvaralaštvo Frana Galovića

„Do svoje tragične smrti (u jedva navršenoj 27. godini života), dakle za samo 11 godina, Fran Galović je bio ne samo lirski novelist nego i dramatik, književni i kazališni kritičar, politički i književni pamfletist, esejist, prevodilac, novinar i žurnalistički kroničar.“ (Strahonja, 1978: 235)

Većinom se danas za Frana Galovića kao književnika mogu pronaći samo riječi hvale samim time što je bio ispred svoga vremena u književno povijesnom smislu, a što mu i ne može biti oduzeto ako pogledamo na to koliko je kratko stvarao. Za njega se može reći kako je bio marljiv, ali i uporan u svom stvaralaštvu koje je budio svojom maštom i velikom željom da se kajkavsko narječje pročuje što dalje. Uzori su mu bili, uz domaće, i neki strani autori kao što su Edgar Allan Poe, Henrik Ibsen, Gerhart Hauptmann. Što se tiče Galovićevih dramskih djela, ona ujedno čine i najveći dio njegovog stvaralačkog opusa. Za života je napisao 17 drama, ali 11 njih nije dovršio. Nekoliko ih je objavljeno posthumno u knjizi *Izabrana djela Frana Galovića*, (1997.) Njegova najpoznatija, a ujedno i prva drama je *Tamara*, koju je objavio za svog života (1907.) Prema sadržaju je slična, a imenom ista poemi M.J. Ljeromontova. Nikola Batušić u članku *Morbidna erotika Galovićeve Tamare* opisuje da je: „Galovićeve Tamara spoj je dvaju aspekata ženske psihe koji daju glavne motive za fatalnu ženu.“(Batušić, Kravar, Žmegač, 2001: 249). Drugo poznato Galovićevo djelo njegova je trilogija *Mors Regni* u kojoj se bavi hrvatskom poviješću. Neke od manjih drama su mu *Mati*, *Pred zoru* i *Pred smrt* koje su smještene u ruralnu sredinu. Osim drama pisao je novele, kritike i zbirke pjesama. Uz dramu *Tamara*, najznačajnija djela su mu zbirka

pjesama *Četiri grada* (1913.), pripovijesti *Začarano ogledalo* (1913.) i *Ispovijed* (1914.) i zbirka pjesama *Z mojih bregov* (1925.) koja je objavljena nakon njegove smrti.

Vratimo se Žmegačevom čitanju *Ispovijedi* kao primjeru odnosa Galovića prema moderni, ali i modernosti: „U svojim djelima Fran Galović čitatelje uvodi u svijet u kojem je sve moderno ustvari dio katastrofe.“ (Batušić, Kravar, Žmegač, 2001:83). Osvrnut ćemo se na njegovu prozu u djelima *Ispovijed* i *Začarano ogledalo* koja su dospjela do vrhunca europske moderne. „Kroz njih Fran Galović otkriva svoje duboke nemire koji ga okružuju u svijetu i gubi osjećaj za razliku između iskustvene realnosti i privida.“ (Batušić, Kravar, Žmegač, 2001: 79) što i je specifično za pisce moderne, odnosno njihove crne slutnje i lutanja su ono što njihova djela čini potpunima. „U svojoj prozi Galović prenosi nesigurnost na čitatelja jer u svojoj prozi ne daje dovoljno podataka empirijskom okviru zbivanja te je čitatelj upućen na to da slijedi (bolesna) stanja“. (Batušić, Kravar, Žmegač, 2001: 80.) To se posebno može vidjeti u njegovom ulomku iz pripovijetke *Ispovijesti*:

„Možda sam već poludio, prije nekoć, ali nijesam za to znao, nijesam osjećao tako jasno i živo. Možda sam se i rodio ovako lud s prokletstvom u grudima i vječitom, divljom mržnjom u srcu. Jer ja sam zao, i moje ruke dršću neprestano od požude, da počinim zločin, da ubijem, da zadavim, pa da se onda smijem, ali tiho i u potaji, da me tko ne gleda.“ (Galović, 1914: 158.)

U središnji motiv ubraja se susret sa smrću, bila ona vlastita, tuđa ili zbog nasilja. Osim toga česti su motivi seksualnost, fatalna žena, sjećanja na djetinjstvo te vjersko nadanje. Sve to možemo ubrajati i u česte motive same hrvatske, odnosno europske moderne književnosti.

3.2. *Z mojih bregov*

Što se tiče Galovićevo književnog stvaralaštva, najveću pozornost ima njegova zbirka pjesma *Z mojih bregov* koju je pisao 1913. i 1914. godine u svojim *goricama* u Starigradu. Sadržaj zbirke podijeljen je u četiri dijela i predgovor. Četiri dijela opisuju četiri godišnja doba; svaki dio ima pjesme kojima je glavni motiv radnja ili predmet vezan za to godišnje doba. „Intimno-biografskim motivima sigurno pripada trajna Galovićevo emotivna povezanost s rodnim krajem, posebice ljubav prema zavičajnoj prirodi i osjećaj intimne pripadnosti ljudima i jeziku Podravine – hrvatskog Barbanta kako je naziva Miroslav Krleža“ (Skok, 1985:29). „Na toj intimno-emotivnoj Galović je kao „seljački sin“ ostao vjeran svome selu, gdje je provodio školske praznike, a najdraži mu je bio boravak u očinskom vinogradu, gdje je spjevao zadnje svoje kajkavske pjesme „*Z mojih bregov*“ na što nas pouzdano upućuje Julije Benešić“ (Skok, 1985:29-30). Zbirku je posvetio svom ocu, Stjepanu Galoviću. Tako je predgovor knjige naslov *Mojem ocu*. U njemu spominje njihovu klet i gorice koje su ga posebno vezale za oca:

Govoril jesi navek, da je samo

Vu goricaj življenja pravi raj,

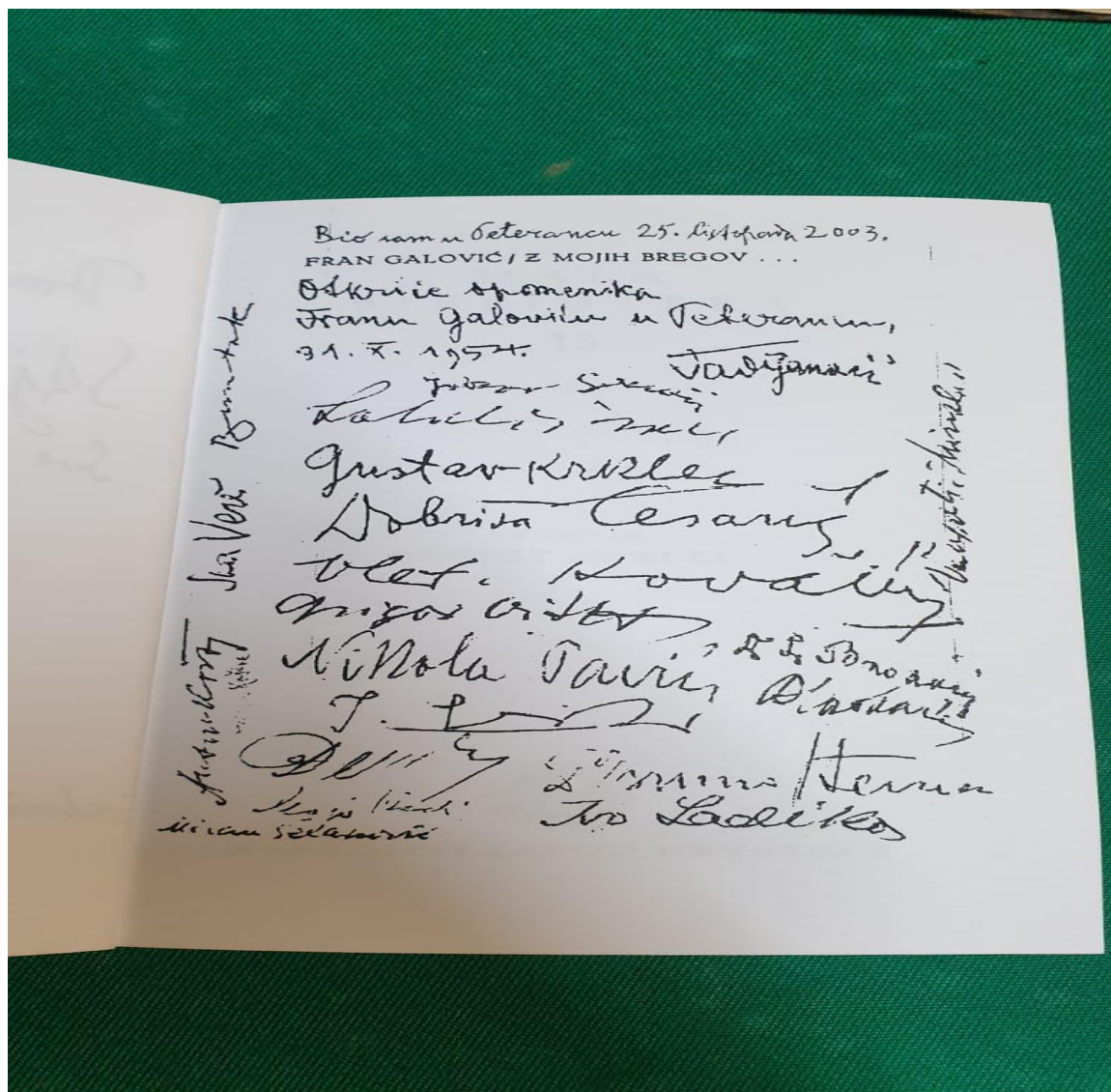
Koji nigdar već ne dojde nam nazaj:

Mi iščemo ga, - ali – kaj mi znamo?!

(Mojem ocu)¹²

---

¹² <https://www.knjizevnost.hr/mojemu-ocu-fran-galovic/> , pristupljeno 22. kolovoza 2021.

Slika 3.1. Zbirka *Z mojih bregov* s potpisima raznih književnika (vlastiti izvor)

Kako ga je posebna ljubav vezala za *gorice*, tako je mnogo pjesama posvećeno upravo njima, odnosno plodovima, zavičaju i ljudima tamo. Ivo Ladika u svojoj knjizi *Zapisi o „goricama“ Frana Galovića* (1963.) spominje tu posebnu Franovu ljubav prema *goricama* te govori kako je Fran u očevom vinogradu zasadio sedam trsova domaće crnine i napisao stihove vezane uz to u svoju bilježnicu (Ladika, 1963: 23). Ti stihovi sve do 1963. godine nisu nigdje bili objavljeni:

Domaća crnina

ja te sadim

i jako se jadim:

kaj so naši stari delali:

kaj te do ve nisu sadili. (Ladika, 1963: 23)

Prije spomenuta ljubav prema *goricama* javlja se i zbog činjenice da Fran nije volio biti u gradu, prema pismima koja je slao svojim prijateljima može se vidjeti kako je u gradu osjećao samoću, osjećaj tuđinstva i nemir. Zato su i njegove najbolje pjesme nastale upravo u njegovoj *kleti* gdje je bio okružen njemu dragim susjedima koji su u njemu budili osjećaj sreće i zadovoljstva.

Jedan od njegovih susjeda je i lik u jednoj od njegovih pjesama. „*Međaš Benkina* ovjekovječen je u pjesmi *Međaš*. Bio je to, po pričanju Peterančana, čovjek u godinama, krupan i bezgranični veseljak. Imao je klijet odmah uz Galovićevu, preko puta, s desne strane, kad se uspinje na Širovicu iz Koprivnice. Bio je dakle prvi i najbliži međaš Galovićevih. (Ladika, 1963: 26):

“Vu moje kleti

Je kaj videti,

Morate z menom, imate čas!“

(*Međaš*) (Ladika, 1963: 26)

U zbirci ima nekoliko pjesama koje nose naslove plodova; višnje u proljeće, orah i kesten u ljeto i grožđe i breskva u jesen. Od svih takvih pjesama najviše se ističe njegova pjesma *Kostanj*. Ona otkriva Galovićevu bol zbog odlaska iz rodnog kraja, govori o tome koliko voli svoj život u *goricama*, kakvu je tugu i sreću tamo proživio te daje osjećaj da pjesnik priča sa samim sobom i da se na neki način tješi jer zna da ga čeka odlazak u grad, gdje nikada nije osjetio tu sreću i ljubav. Posebno je u tom tekstu to što on i dalje pokušava sakriti svoju tugu time da govori kako je dobro, kako nije tužan i kako ne zna plakati za onim što će morati ostaviti iza sebe. Ovo su neki od stihova koji otkrivaju njegovu nostalgiju za rodnim mjestom i voljenim mu *goricama*:

Al poveč mi, dok skupa smo tak sami,

Kaj tebe ova zemla niš ne mami?

Ja nazaj već ne mrem, da bi baš i štel

Drugi me je život odnesel i zel.

Al ovde život lepši se i slajši

I da ga poznaš tu bi ostal rajši!

(Kostanj)¹³

Osobito draga pjesma svim Podravicima, a vrlo vjerojatno i svima koji znaju za Frana Galovića i njegova djela pjesma je *Crn-bel*. Mnogi ljudi na spomen njegove zbirke *Z mojih bregov* počinju kazivati stihove te pjesme: „Crn-bel..., Crn-bel..., v trsu popeva, grozdje dozreva...“ Možda ostavlja poseban utisak na čitatelje jer nagoviješta berbu grožđa, a Galović ju je stavio za posljednju pjesmu u ciklusu *Leto* pa tako simbolički nagovještuje dolazak jeseni, a s njom i dolazak tmurnosti i osjećaja usamljenosti koje se često bude u Galoviću. U svom ću radu interpretacijom ove njegove pjesme pokušati dočarati njegovo poimanje prolaznosti, shvaćanje života i smrti te odnosa prošlosti i sadašnjosti.

Pjesma se sastoji od četiri strofe te je u svim strofama refren najvažniji jer pojačava predjesenski ugođaj i naglašava misli o prolaznosti. Prve dvije strofe upućuju na radost, odnosno predstavljaju ljeto i sve užitke koje ono nosi kao što su pjesma, grožđe i vino.

Crn-bel... crn-bel...

V trsu popeva,

Grozdje dozreva

Crn-bel...

U prvoj strofi se javlja onomatopeja *V trstu popeva* što daje osjećaj veselja i ugone, također isti osjećaj donosi i vizualna pjesnička slika *Grozdje dozreva*. Samim time ugođaj i ritam pjesme su veseli. Refren *Crn-bel...* jedini daje osjećaj smirenosti i tmurnosti; suprotnost je prštavom veselju iz prvih stihova.

Dok večer se zmračí,

On pesmo zavlači,

Drago, starinsko,

---

¹³ <https://www.poezija.hr/kostanj-fran-galovic/> , pristupljeno 23. kolovoza 2021.

Veselo vinsko:

Crn-bel... crn bel...

U drugoj strofi onomatopeja daje ritmu drugačiji ton, stihovima *Dok večer se zmračí, On pesmo zavlači* dobivamo mirniji ritam naspram onoga u prvoj strofi, ali tome kontrast rade motivi veselo i vinsko koji ipak daju veseo ugođaj pjesmi.

Jesensko to pesmo

Mi čuli vre jesmo

Tri večeri tu...

Crn-bel...

U trećoj strofi autor nagoviješta dolazak jeseni; podsjeća na smjene godišnjih doba kojima je već do sada svjedočio i sugerira ih kao neminovnost, a motivi u pjesmi više nisu veseli već pružaju osjećaj sjete (jesen, večer).

I znamo, da leto

Otišlo je, eto –

Baš kakti vu snu...

Crn-bel... crn-bel...¹⁴

Zadnja strofa definira konačni odlazak ljeta. Sveprisutan pjev ptice (crn-bel) promijenio je svoje značenje od klicanja životnoj radosti do kontrasta ljeta i jeseni, bijelog i crnog, života i smrti.

3.3. Galovićeve crne misli i pogled na svijet

Fran Galović poznat je kao predstavnik kajkavske književnosti zajedno s Miroslavom Krležom, Ivanom Goranom Kovačićem i Miklom Pavičom, a u svojim djelima imao je najviše tematike povezane sa smrću. U preglednom članku „Prezentacija smrti u proznom opusu Frana Galovića“ (2021.), autora Gordane Tkalec,

---

¹⁴ <https://www.poezija.hr/crn-bel-fran-galovic/> , preuzeto 23. kolovoza 2021.

Nikše Svilčića i Maria Kolara, napravljena je detaljna analiza njegovih djela koja u sebi sadrže motiv smrti ili imaju neki motiv povezan sa smrću:

- 1903. Na obali – dvoje ljubavnika, Marcel i Vanda; prvo se ubije ona pa on;
- 1906. Pjesnik – pjesnik Leonid Aleksandrović opsjednut nedavnom smrću njegove majke;
- 1908. Nesreća – seljačko dijete poginulo pod prevrnutim kolima;
- 1912. Svekar – Jani muž umire, svekar je siluje, ona ostaje trudna i ubija dijete pa sebe;
- 1912. Začarano ogledalo – Marcel Patrović sa svojom mrtvom djevojkom koja je počinila samoubojstvo odlazi na putovanje kroz onostranost, nakon čega se i on ubije;
- 1914. Robijaš – Mato se nakon zatvora zbog ubojstva svekra i stražara vraća u selo, na kraju svi nesretno završe, žena i ljubavnik umru, a retardirana kći ostane na teret općini (Tkalec, Svilčić, Kolar, 2021: 213)

U ovoj analizi vidi se Galovićeve okupiranost motivom smrti u njegovoj prozi, ali ne nedostaje tog motiva ni u poeziji: „ Moglo bi se stoga reći da je Galović na neki način i fasciniran smrću.“(Tkalec, Svilčić, Kalar, 2021: 213) Temom smrti su se bavili mnogi autori u hrvatskoj moderniji jer je jedno od najčešćih pitanja bila upravo čovjekova nutrina, čovjekov smisao u svijetu i što je uopće smisao života. „Galović neprekidno mijenja i modificira svoj stav o smrti. Ponekad je ona nježna prijateljica u besmislu života, izbaviteljica toliko prirodna i željno očekivana.“ (Tkalec, Svilčić, Kolar, 2021: 214)

Što se tiče poezije i njegovih pjesama, u zbirci *Z mojih bregov* njegove crne misli možemo povezati s temom vinograda, berbom, grožđem i kleti koje najčešće budu vesele, no kada završi berba i krene jesen i zima, tako i njegove pjesme dobivaju crni ton. U mnogim izvorima vezanima za Galovića spominje se kako je predosjećao svoj skori kraj, odnosno kako je imao slutnju da neće dugo živjeti pa je eto zato u mnogim svojim djelima i pisao baš o smrti.

Nečega se navek bojim,
Al' čega, neznam, nemrem zgoniti

V mraku samo čekam i stojim,
I to je tak i drugač nemre biti.

Znam, da jempot nešče dojde sim,
Al' što i kda, to nije moči reči,
Ja ga čakam, čakam i gledim:
Pove mi morti, kaj se ne sme zreči.

Njega nega, nit' je živel gda,
Al mesec tenjo more mu prijeti, -
Vse on pote, vse on staze zna, -
I on bi mojo pamet mogel zeti.

(Pozdravljenje)¹⁵

U njegovoj pjesmi *Pozdravljenje* vidi se njegov strah zbog tih misli, toga da će možda jednog dana i poludjeti zbog njih. Boji se tih misli jer ne zna kad će ga potpuno obuzeti, a isto tako to mu je nešto nepoznato pa mu stvara osjećaj straha. U pjesmi govori kako stoji u mraku što možemo povezati s njegovim osjećajima nesigurnosti, izgubljenosti i tuge. Za razliku od proze, gdje dobivamo osjećaj da Galović uživa u pisanju o smrti, u poeziji se više okreće svojim mislima koje su povezane sa smrću, ali kao da prema njima ima poseban oblik strahopoštovanja. Uz sve te slutnje, motive smrti i crne misli, na kraju se nadovezuje njegova vlastita smrt za koju se i danas postavlja pitanje je li bila slučajna ili je u nju Galović ušao svjesno.

---

¹⁵ <https://www.knjizevnost.hr/pozdravljenje-fran-galovic/> , pristupljeno 25. kolovoza 2021.

4. Koprivnica i Fran Galović

Koprivnica i danas pamti Frana Galovića i radi sve da se sjećanje na njega ne izbriše. Najvažnije zgrade grada Koprivnice koje nose njegovo ime su Knjižnica i čitaonica Fran Galović, i gimnazija Fran Galović, dok se od važnijih događanja održavaju Galovićeve jeseni i Galovićevo leta koja se odvijaju u Peterancu. Ulica u Starigradu gdje je njegov vinograd dobila je naziv *Galovićev breg*, a Muzej grada Koprivnice često ima izložbe vezane uz Frana Galovića. U Peterancu je osnovan KUD Fran Galović Peteranec, ulica u kojoj je njegova kuća se naziva ulica Frana Galovića. Područna škola također nosi njegovo ime. U Peterancu se osim Galovićevog leta održava i Galovićevo pramalet koju organizira Udruga štovatelja *Galovićev dom*. Oni su održali tridesetak različitih događanja, ali najvažniji događaj je *Galovićevo pramalet – leto – jesen – zima* na kojoj se pjevaju Galovićevo poznati stihovi. Predsjednik udruge Miroslav Betlehem zajedno sa svojom suprugom Ankicom čini *Bemian* duet te autorskim i Galovićevim pjesmama utvrđuju i dokazuju vrijednost cijele priče Frana Galovića.

Kroz razgovor s Miroslavom Betlehemom doznajem kako je njegova obitelj živjela dvije kuće dalje od Galovića; kako je sjedio za stolom za kojim je Galović pisao svoje pjesme jer su njegovi baka i djed bili kumovi Galovićevih te je to najbliže što sam mogla čuti o njemu od nekog tko mu je na neki način bio blizak. Kada se srušila kuća Frana Galovića, Miroslav Betlehem je od štaglja napravio *Galovićev dom* kako bi tamo skupljao njegova djela, družio se s umjetnicima koji su također voljeli Galovića i kako sjećanje na njega ne bi izbljedilo. Što se tiče *Galovićevo pramaletja*, to je događaj na kojem je u prvom planu slavljenje Galovićevo rođendana, jer kako on kaže: „hajde da nešto vezano za njega možemo i proslaviti, a smrt baš i ne želimo slaviti.“

4.1. Galovićeve jeseni

Prema podacima preuzetima sa internetske stranice o tom festivalu, *Galovićeva jesen*¹⁶ književni je festival koji se svake godine održava u Koprivnici krajem mjeseca listopada u spomen Galovićeve smrti 26. listopada 1914. godine. Festival se održava već dvadeset devet godina. U sklopu festivala održavaju se razni književni susreti na kojima nastupaju mnogi poznati i manje poznati književnici, organiziraju se javna čitanja, predstavljanje knjiga, razne predstave. 2018. godine festival *Galovićeva jesen* imao je obilježje internacionalnog festivala književnosti zbog velikog odaziva pisaca i književnika iz Njemačke, Australije, Mađarske, Bosne i Hercegovine i drugih zemalja. Do 2011. godine *Galovićeva jesen* bila je književna manifestacija koja je od te godine prerasla u međunarodni festival književnosti zbog sve veće zainteresiranosti književnika i umjetnika iz stranih zemalja. Također se od 1997. godine dodjeljuje i Nagrada „Fran Galović“ za knjigu zavičajne tematike. Ove godine, *Galovićeva jesen* počinje u srijedu, 21. listopada 2021. godine i traje do subote, 24. listopada 2021. godine te su neki od važnijih događanja predstavljanje knjige *Mapiranje dobitaka* Matije Ivačića, *Mali Galović*, Galoviću u čast – recital poezije, *Dok večer se zmračí* – predstavljanje izabranih djela Frana Galovića i Završna svečanost i dodjela nagrada Fran Galović.

Slika 4.2. Naslovna strana festivala *Galovićeva jesen*¹⁷

¹⁶ <https://galoviceva-jesen.eu/o-festivalu>

¹⁷ <https://mvinfo.hr/clanak/koje-su-knjige-u-konkurenciji-za-nagradu-fran-galovic-2019> (pristupljeno 28. kolovoza 2021.)

5. Zaključak

Razdoblje hrvatske moderne sa sobom nosi imena mnogih poznatih pisaca čije je stvaralaštvo obogatilo hrvatsku književnost. Među njima je i kajkavski pisac Fran Galović koji je u 27 godina života napisao mnoga poznata djela. Rođen je i živio u Peterancu te je odmalena pokazivao posebnu ljubav prema knjigama. U vinogradu je proveo najviše vremena i jednu cijelu zbirku pjesma posvetio je svom ocu zbog kojeg je i imao taj vinograd; svoje utočište od ostatka svijeta. Zahvaljujući njemu, kultura Podravine bogatija za je jednog velikog umjetnika.

Karakteristična za njegovo stvaralaštvo bila je opsesija motivom smrti koja se javlja u većini njegovih djela. U nekim djelima se cijela radnja stvara oko tog motiva i to najčešće u dramama i prozi. U svojim pjesmama se ipak više okreće zavičajnoj tematici i želi naglasiti svoju ljubav prema *goricama* i ljudima s kojima je tamo provodio vrijeme, ali isto tako želi pokazati odbojnost prema velikom gradu i načinu življenja u njemu.

Njegov opus koji je stvorio u tako kratko vrijeme privukao me da istražim više o njegovu životu. Veliki problem stvarala je činjenica da Fran Galović nema žive rodbine pa tako nisam mogla popričati s nekim tko bi mogao znati priče o njemu koje nitko ne zna. Na moju radost, još uvijek postoje ljudi koji se interesiraju za njegov rad i organiziraju festivale na kojima se može saznati mnogo toga o Franu što ne piše u nijednoj knjizi. Fran Galović najviše je zaslužan za moju ljubav prema književnosti jer prije nego sam znala što je to književnost, pjevala sam njegove najpoznatije pjesme sa svojim djedom. Zbog toga ovim radom želim doprinijeti barem malo tome da se njegov opus ne zaboravi.

6. Sažetak

Koprivnica i opus Frana Galovića

Fran Galović hrvatski je književnik rođen 1887. godine u selu Peteranec, a umro je 1914. na ratnom bojištu. Za svog kratkog života stvorio je velik opus književnih radova. Djelovao je u književnom razdoblju moderne, kao jedan od najznačajnijih književnika koji su pisali na kajkavskom dijalektu. Najviše svojih radova pisao je u svom vinogradu podno Bilogore među kojima se ističe njegova zbirka pjesama *Z mojih bregov* koja je objavljena nakon njegove smrti. Također pisao je drame, kritike, pisma i prozna djela kojima se također proslavio. Njegovo rodno mjesto Peteranec i Koprivnica i danas pamte Frana Galovića te se radi sve kako bi svaka generacija Koprivničanaca u sebi imala dio Galovićevog naslijeđa. Zbog toga se svake godine održavaju razne manifestacije kao što su *Galovićeve jeseni* i *Galovićeva leta*, ali isto tako i mnoge ustanove i ulice nose njegovo ime.

Ključne riječi: Fran Galović, Peteranec, moderna, vinograd, *Z mojih bregov*, Koprivnica, *Galovićeve jeseni*, *Galovićeva leta*

Summary

Koprivnica and work of Fran Galović

Fran Galović was a Croatian writer born in 1887. in the village of Peteranec, and died in 1914. on the battlefield in the Great War. During his short life he created a large opus of literary works. He worked in the literary period of modernity, as one of the most important writers who wrote in the “kajkavski” dialect. He wrote most of his works in his vineyard below the mountains of Bilogora, among which, his collection of poems "Z mojih bregov" stands out, which was published after his death. He also wrote plays, reviews, letters and prose works for which he also became famous. His birthplace Peteranec and Koprivnica still remember Fran Galović and they do everything they can so that every generation of Koprivnica residents has a part of Galović's heritage in them.

Keywords: Fran Galović, Peteranec, modernity, *Z mojih bregov*, Koprivnica, Galović's autumn, Galović's summer

7. Literatura

1. Batušić, Nikola; Kravar, Zoran; Žmegač, Viktor. 2001. *Književni protusvjetovi: Poglavlja iz hrvatske moderne*. Matica hrvatska. Zagreb.
2. Benešić, Julije. 1940. *O životu i radu Frana Galovića* (predgovor), u: Fran Galović: *Pjesme*. Binoza. Zagreb.
3. Galović, Fran. 2009. *Članci, kritike, prijevodi, pisma*. Ogranak Matice hrvatske Koprivnica.
4. Galović, Fran. 1991. *Z mojih bregov*. Prosvjeta. Bjelovar.
5. Ladika, Ivo. 1963. *Zapisi o goricama Frana Galovića*. Zagreb.
6. Solar, Milivoj. 1996. *Suvremenost Galovićevog književnog djela. Lirika. Pripovijetke, drame, kritika*. Zagreb.
7. Skok, Joža. 2007. *Ignis verbi kajkavice: nove kajkavske studije, eseji i rasprave*. Zagreb.
8. Skok, Joža. 1985. *Moderno kajkavsko pjesništvo: eseji, interpretacije i ocjene*. Čakovec.
9. Skok, Joža. 1997. Predgovor u *Fran Galović: Izabrana djela*. Matica hrvatska. Zagreb.
10. Skok, Josip. 1997. *Fran Galović izabrana djela*. Matica hrvatska. Zagreb.
11. Tkalec Gordana, Svilčić Nikša, Kolar Mario. "Prezentacija smrti u proznom opusu Frana Galovića". (Fluminensia, 2021., br. 1). Koprivnica. 2021. (212. – 214.)
12. Strahonja, Ivo. 1978. „Fran Galović- pjesnik prostrijeljena srca“. (Podravski zbornik, 1878., br. 4.) Koprivnica, 1878. (234. – 246.)

Web izvori

1. <http://frangalovic.net/index.php?link=Stvaralastvo>, pristupljeno: 19. kolovoza 2021. godine
2. <http://frangalovic.net/index.php?link=Stvaralastvo>, pristupljeno: 20. kolovoza 2021. godine.
3. <http://frangalovic.net/index.php?link=Bibliografija>, pristupljeno: 22. kolovoza 2021.

4. <https://www.knjizevnost.hr/fran-galovic/> , pristupljeno: 22. kolovoza 2021.
5. <https://www.poezija.hr/kostanj-fran-galovic/>, pristupljeno: 23. kolovoza 2021.
6. <https://www.poezija.hr/crn-bel-fran-galovic/> , pristupljeno: 23. kolovoza 2021.
7. <https://www.knjizevnost.hr/pozdravljenje-fran-galovic/>, pristupljeno: 25. kolovoza 2021.
8. <https://mvinfo.hr/clanak/koje-su-knjige-u-konkurenciji-za-nagradu-fran-galovic-2019>, pristupljeno: 28. kolovoza 2021.
9. <https://galoviceva-jesen.eu/o-festivalu>, pristupljeno: 28. kolovoza 2021.